

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2160

av Berit Högman m.fl. (S)

Ett livslångt lärande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningens betydelse för framtidens jobb i Värmland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningens betydelse för att bryta traditionella könsmonster vid yrkesval.

Motivering

Varje människa är en tillgång som har förmåga att utvecklas, påverka och ta ansvar och alla har rätt till ett rikt och värdigt liv och att få växa utifrån sina egna behov och förutsättningar. Att få förverkliga sina livsdrömmar och kunna påverka sina livsvillkor i vardagen, samhället och arbetslivet kräver en bra bas att stå på. Där är utbildning och bildning en av grundförutsättningarna.

Värmland är ett mångskiftande län med både ren landsbygd och större tätorter, och därmed varierande utbildningsmöjligheter. En utmaning i nutid är att barnkullarna minskar och att många landsbygdskommuner står med allt färre barn i sina skolor. Det är något som dels försvårar möjligheten till den kreativa miljö med mångfald av både barn och legitimerad personal som krävs. Därutöver innebär det en ekonomisk utmaning för många redan ansträngda kommunekonomier. Många skolor har inte heller ekonomiska muskler att erbjuda det tidiga stöd som krävs för att elever inte ska halka efter. Att kunna läsa, skriva och räkna har blivit allt viktigare i vårt moderna samhälle. Att gå alltför länge med brister i basfärdigheterna riskerar att försvåra, ja till och med förstöra skolgången för alltför många elever. Därför bör särskilda satsningar göras på detta område och elevernas undervisning under de första åren i skolan prioriteras.

Arbete är grunden för vårt välstånd. En nyckel för att hålla ihop och utveckla Sverige är att fler har jobb att gå till och därmed en egen försörjning. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. En stark och hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och full sysselsättning.

Så möter vi framtiden bäst

Men idag efter åtta år med borgerlig regering är situationen en annan. Allt fler har fastnat i långtidsarbetslöshet och många av dem har stora svårigheter att ta sig tillbaka in på arbetsmarknaden. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på historiskt höga nivåer. Antalet är idag 200 143 personer långtidsarbetslösa (oktober 2014). För Värmlands del handlar det om 5 512 personer, trots en gynnsam arbetsmarknad i Norge.

En hög arbetslöshet drabbar många unga. Det hör nu till vanligheten att ungdomar slutar gymnasiet och direkt går ut i arbetslöshet. Den tidigare borgerliga regeringens styrning av Arbetsförmedlingen innebar att ungdomars första kontakt med arbetslivet möttes med kalla handen, utan hjälp och stöd förrän det gått tre månaderna. Unga måste få en bättre chans i arbetslivet, få stöd från första dagen och garanteras någon form av sysselsättning, som arbete, studier eller praktikplats inom 90 dagar.

Dagens och framtidens arbetsliv ställer allt högre krav på arbetskraftens utbildningsnivå. Arbetslösheten är idag som störst bland kompetenssvaga grupper. En stor del av problematiken bygger på att många ungdomar saknar en fullständig gymnasieexamen. En egen försörjning är nyckeln till att känna sig fri och kunna göra egna livsval. Därför behöver ungdomar få stöd i att etablera sig i samhället och bli självständiga vuxna. Arbetet för att detta ska kunna ske måste börja i skolans tidiga år där barngrupperna i dag är allt för stora. Arbetet ska sedan fortsätta i högstadiet och i gymnasieutbildningen där elevernas och lärarnas arbetssituation måste förändras. Unga måste få den hjälp de behöver för att klara av skolan. En viktig del i detta är lärarnas administrativa börda som bör ses över för att lärarna på ett bättre sätt ska kunna utföra sina jobb. Skolan måste hänga med i samhällsutvecklingen, och ansträngingar bör göras för att alla unga ska slutföra en gymnasieutbildning.

Vi har under flera år haft en stagnerad hög arbetslöshet och prognoserna från regeringens egna siffror visar att arbetslösheten även under 2015 förväntas ligga på höga nivåer, även om den spås minska något. En av anledningarna att den höga nivån är bristen på utbildning och rätt kompetens, vilket är ett resultat av den borgerliga regeringens politik med stängda dörrar för nya chanser. Fler behöver klara gymnasieskolan och fler behöver läsa vidare och ta en examen i ämnen arbetsmarknaden efterfrågar.

Sverige ska konkurrera med välutbildad arbetskraft, bra innovationsklimat, öppenhet för nya idéer och förmåga att ställa om produktionen. Politiska vägval skapar möjligheter för människor. Fördelningspolitik har historiskt sett skapat möjligheter, laglig rätt för studier, särskilt studiestöd för vuxna, statsbidrag för uppsökande rekryteringsverksamhet med mera. EU-siffror visar att 2020 har högutbildades arbetstillfällen ökat med 16 miljoner och lågutbildades minskat med 12 miljoner. Det visar att om vi ska fortsätta vara en konkurrenskraftig ekonomi krävs utbildningsinsatser.

Politiken har här en viktig uppgift när det gäller att få fler med låg socioekonomisk bakgrund att välja högre utbildning. Trots insatser över åren för att öppna högskolan för personer från hem utan studietradition finns alltså en stor social snedrekrytering – 70 procent av de studerande på lärarlinjen och 85 procent av de studerande på forskarutbildning har föräldrar med högre utbildning.

Det finns utbildningsanordnare som arbetar långsiktigt för att bryta den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen. För fyra år sedan startade Karlstads universitet en verksamhet som de kallar för barnens universitet. Forskare och lärare presenterar sina ämnen på ett lättillgängligt sätt, vilket har väckt ett stort intresse bland barn och ungdomar. Resultatet visar att fler ungdomar från icke studievana hem söker sig till högre utbildning efter att ha deltagit i barnens universitet. Det kan också vara ett viktigt verktyg för att bryta könssegregerade utbildningsval. 800 000 vuxna har endast grundskoleutbildning och 30 procent av gymnasieungdomarna hoppar av sina studier i förtid. Det får till följd att det finns ett behov av att komplettera sina studier även senare i livet. Möjligheterna till vuxenutbildning för att medborgare ska kunna komplettera och läsa upp betyg måste bli fler. Antalet högskoleplatser och andra studieplatser borde inte dimensioneras endast utifrån ungdomskullarnas storlek utan även utifrån befolkningens utbildningsnivå. Vuxenutbildningen har en betydelsefull funktion på en flexibel arbetsmarknad och den har tre viktiga uppdrag:

- att ge en möjlighet till personlig utveckling genom utbildning och bildning som öppnar för vidare studier
- att erbjuda utbildning och bildning som svarar mot arbetsmarknadens och näringslivets behov
- att vara en motor för kompetensutveckling för vuxnas lärande i arbetssituationen då behovet av uppdaterad kunskap är stort i dagens arbetsmiljöer.

Utbildning som verktyg för jämställdhet

Utbildning är också viktigt för att bryta traditionella könsmönster. Just vid vuxnas lärande kan det vara oerhört viktigt. Att som kvinna t ex få göra praktik i ett så mansdominerat område som skogen eller som man praktiserar i vården ger människor kunskap och insikt i ett yrke man kanske aldrig skulle tänka på som realistiskt yrkesval. Men möjligheten att prova på skulle kunna resultera i att såväl skogsindustrin som vården med råge kan komma att fylla den kompetensbrist som branschen bara om några år kommer att stå inför. Samtidigt kan samhället glädjas åt att matchningen fungerat och arbetslösheten minskat.

Berit Högman (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Mikael Dahlqvist (S)